

Дискіна А. А.

РОЗРОБКА ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Запропонована логіко-структурна схема концепції управління інвестиційним забезпеченням промислового підприємства, яка враховує положення підприємства в зовнішньому та внутрішньому середовищах та підвищення ефективності його функціонування. Використання комплексного підходу щодо оцінки рівня інвестиційного забезпечення промислового підприємства дає можливість визначити позицію, яку воно посідає на конкурентному ринку і, відтак, сформулювати необхідну для потенційного інвестора уяву про підприємство.

Ключові слова: інвестиційне забезпечення підприємства, управління інвестиційним забезпеченням підприємства, оцінка рівня інвестиційного забезпечення.

1. Вступ

За ринкових умов інвестиційна діяльність виступає одним із найважливіших факторів стійкого зростання та динамічного розвитку української економіки, оскільки становить підґрунтя для відтворення і розширення виробничо-інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності й ефективності функціонування. Проте відсутність на багатьох з них цілісної високоефективної системи інвестиційного управління, адекватної вимогам мінливого ринкового середовища та спрямованої на забезпечення раціонального використання інвестиційних ресурсів, актуалізує проблему вдосконалення і розвитку науково-методичних підходів та інструментарію управління інвестиційною діяльністю, застосування яких сприятиме прискоренню соціально-економічного розвитку українських підприємств через механізм інвестування.

Отже, інвестиційне забезпечення є найбільш важливою передумовою ефективного функціонування підприємств, воно досягається за допомогою збільшення і найбільш оптимального використання об'ємів реалізованих інвестиційних ресурсів в інвестиційно привабливих підприємствах пріоритетних сфер економіки. Все це обумовлює актуальність обраної тематики дослідження.

2. Аналіз літературних даних

Під інвестиційним забезпеченням вітчизняні вчені Т. В. Майорова, А. А. Пересада та Б. М. Щукін розуміють фінансові ресурси або активи, що направляються на інвестування [1–3]. Але, як доводить практика, інвестиції можуть надаватись як у вигляді фінансових, так і у вигляді не фінансових активів.

3. Формування мети та задач

Метою проведеного дослідження було представити основні підходи щодо підвищення інвестиційного забезпечення промислового підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні завдання:

1. Проаналізувати сучасні поняття інвестиційного забезпечення підприємства та надати власне.
2. Запропонувати логіко-структурну схему концепції управління інвестиційним забезпеченням підприємства.
3. Запропонувати використання комплексного підходу щодо оцінки рівня інвестиційного забезпечення промислового підприємства для зміцнення своїх позицій у ринковому середовищі та сприянню активізації інвестиційної діяльності.

4. Результати дослідження основних підходів щодо підвищення інвестиційного забезпечення промислового підприємства

Ряд авторів все ж здійснили спроби дати визначення поняттю «інвестиційне забезпечення». Так, наприклад, Я. А. Шевцова запропонувала розглядати поняття «інвестиційне забезпечення» як систему «заходів щодо концентрації та реалізації інвестицій, вибору раціональних методів управління у сфері інвестування» [4]. Однак таке визначення, на нашу думку, дещо некоректно, так як варто означити суб'єктів інвестиційного забезпечення, котрі здійснюють заходи щодо концентрації і реалізації інвестицій, та управління ними, а також інвестиційні ресурси та умови для інвестування. Зважаючи на це, в цілому погоджуємося із Ю. О. Капітанець, який розуміє під інвестиційним забезпеченням «сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу» [5].

Беручи до уваги все вищесказане, пропонуємо розглядати інвестиційне забезпечення підприємства як процес реалізації заходів щодо створення сукупності організаційно-економічних умов для здійснення інвестиційної діяльності, формування та використання інвестиційних ресурсів та оцінювання рівня інвестиційного забезпечення з метою обґрунтування доцільності реалізації інвестиційного рішення.

Головною задачею, що вимагає удосконалення системи управління інвестиційним забезпеченням, є пошук напрямків та формування ефективного функціонуючого економічного механізму підвищення інвестиційного забезпечення промислового підприємства, який має базуватися на системному підході, в основу якого буде покладено виявлення та раціональне використання резервів підвищення інвестиційної привабливості промислового підприємства.

З метою визначення шляхів підвищення ефективності інвестиційного забезпечення промислових підприємств запропоновано логіко-структурну схему концепції управління інвестиційним забезпеченням промислового підприємства (рис. 1).

Системі управління інвестиційним забезпеченням має бути властивий високий динамізм, що враховує зміни чинників зовнішнього середовища, потенціалу формування фінансових ресурсів, темпів економічного розвитку, фінансового стану і інших параметрів функціонування підприємства. Ефективна організація

управління інвестиційними процесами є найважливішим чинником успіху підприємства в довгостроковій перспективі.

В основі побудови системи управління інвестиційним забезпеченням промислового підприємства має бути науково обґрунтована концепція, що враховує з одного боку зміцнення інвестиційного забезпечення підприємства та підвищення ефективності його функціонування, а з іншого, — положення підприємства в зовнішньому та внутрішньому середовищах.

На основі розробленої концепції пропонується процедура управління інвестиційним забезпеченням промислового підприємства, яка включає послідовність проведення таких дій: формування структури інвестиційної привабливості, діагностика та оцінка інвестиційної привабливості, визначення синергічного взаємовпливу елементів, виявлення невикористаних резервів, розробка економічного механізму щодо підвищення ефективності функціонування та зміцнення інвестиційного забезпечення промислового підприємства.

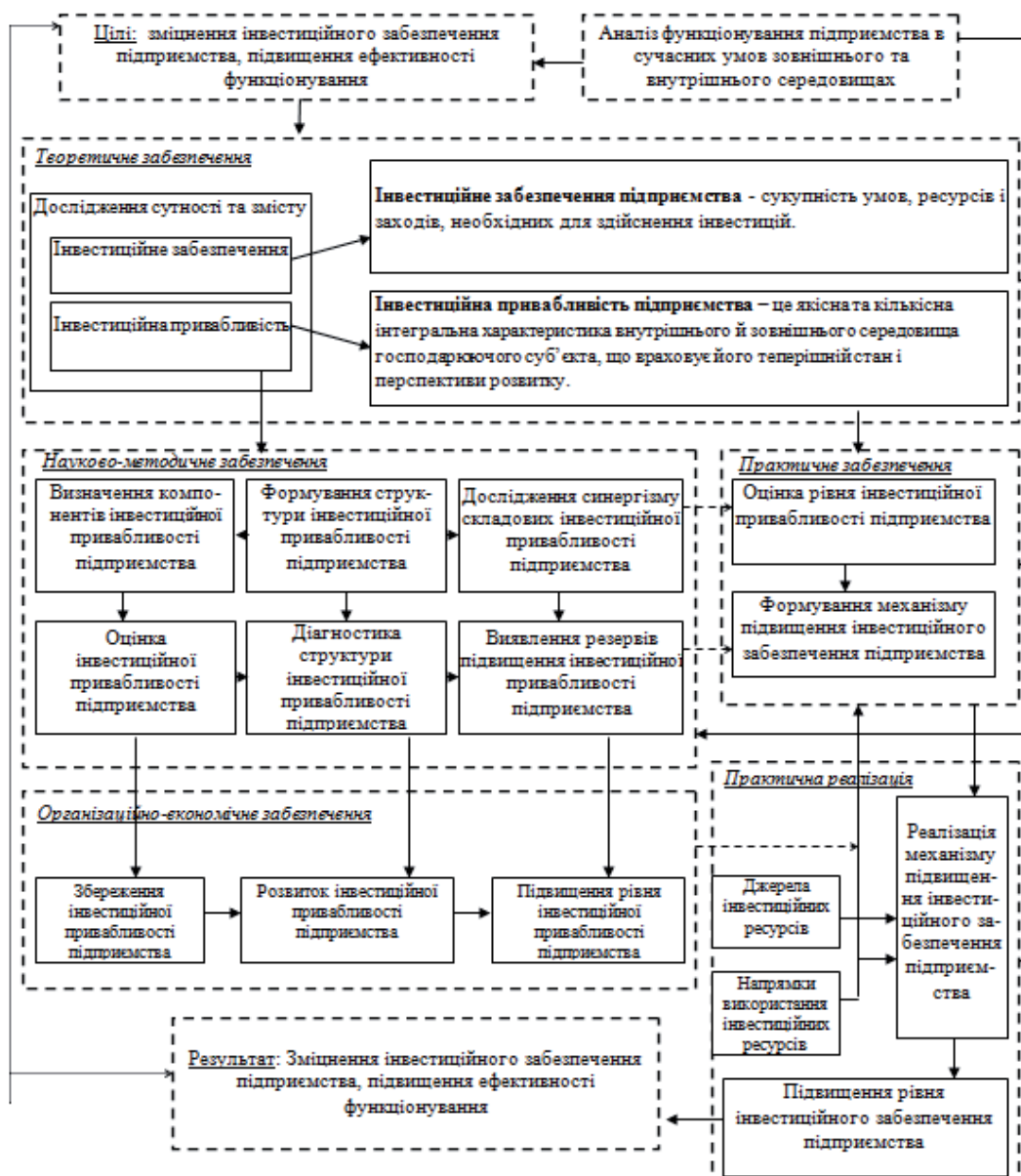

Рис. 1. Логіко-структурна схема концепції управління інвестиційним забезпеченням підприємства

Основними складовими наданої схеми є взаємопов'язані підсистеми: теоретичне забезпечення, науково-методичне забезпечення, організаційно-методичне забезпечення, практичне забезпечення, практична реалізація.

Оскільки ефективність управління визначається як характеристика, яка відображає відношення між досягнутим та можливим результатом, можна зробити висновок про те, що повний комплекс умов ефективного формування, розвитку та використання інвестиційного забезпечення промислового підприємства можна забезпечити тільки за умови використання не єдиного підходу до управління, а комплексу підходів, які поєднує в собі запропонована схема.

Для ефективного розвитку, Україна потребує становлення активно функціонуючого інвестиційного ринку, підвищення рівня інвестиційного забезпечення українських підприємств, формування інтегрованої системи взаємозв'язків з міжнародними фінансовими потоками [6]. Головним фактором, що обумовлює інвестиційний розвиток країни, є структура та обсяги інвестиційної діяльності на рівні кожного окремого господарюючого суб'єкта. Це вимагає значної уваги до проблем формування інвестиційної активності та привабливості господарюючого суб'єкта як фактору, що суттєво обумовлює джерела та обсяги залучення фінансових ресурсів, визначає інвестиційний рейтинг підприємств в цілому [7].

При використанні комплексного підходу щодо оцінки рівня інвестиційного забезпечення промислового підприємства, необхідно окрім фінансового забезпечення, враховувати інвестиційну привабливість підприємства, елементи якої вже впродовж тривалого часу використовують уряди та підприємці розвинених країн світу для залучення інвестицій та дослідження перспектив економічного розвитку [8]. Поєднання цих складових дає можливість визначити позицію, яку підприємство посідає на конкурентному ринку і, відтак, сформувати необхідну для потенційного інвестора уяву про підприємство.

Для побудови матриці оцінки рівня інвестиційного забезпечення, необхідне комплексне оцінювання інвестиційної привабливості поєднуючи у собі фінансово-економічні, зовнішні та внутрішні показники, яке доцільно здійснювати на усіх промислових підприємствах. Саме такий підхід надасть можливість усвідомити свою інвестиційну позицію як підприємствам, так і потенційним інвесторам. Оцінка інвестиційної привабливості та фінансового забезпечення можливо розраховувати з використанням багатомірного шкалювання. Метод багатомірного шкалювання дозволяє вирішити два основні завдання: отримати узагальнену оцінку досліджуваної характеристики (а не її окремих аспектів), і визначити, не нав'язуючи власної думки респондентам, якими ж ознаками вони керувалися в процесі оцінювання того або іншого об'єкту дослідження [9].

Стратегічні рекомендації до квадрантів матриці «інвестиційна привабливість — фінансове забезпечення» представлені в табл. 1.

Матриця складається з шістнадцяти квадрантів та з чотирьох зон, а саме: низький, помірний, середній, високий рівні інвестиційного забезпечення.

Найменш привабливою на матриці є зона низького рівня інвестиційного забезпечення, яка містить збиткові або низькорентабельні підприємства з хитким фінансовим забезпеченням. Негативне становище таких підприємств може бути пов'язаним із негативним впливом факторів зовнішнього (збільшенням цін на сировину, комплектуючі, енергоносії; великою конкуренцією усередині галузі тощо) та внутрішнього середовища (низьким рівнем техніко-технологічних ресурсів, обмеженням матеріальних ресурсів, відсутністю інноваційної складової тощо). У той же час, перебуваючи на нижніх сходинках в обох рейтингах, вони мають резерви для підвищення інвестиційної привабливості та рівня фінансового забезпечення, а відповідно і покращити своє розташування на матриці.

Таблиця 1

Стратегічні рекомендації до матриці «інвестиційна привабливість — фінансове забезпечення»

Фінансове забезпечення підприємства	Інвестиційна привабливість підприємства			
	Низька	Помірна	Середня	Висока
Висока	Спеціалізація на обмежених перевагах; пошук засобів подолання слабких позицій	Стратегія вибіркового розвитку: інвестування в найпривабливіші ринкові сегменти; підтримка здатності протидіяти конкурентам; забезпечення високої прибутковості шляхом підвищення продуктивності	Стратегія розвитку: посилення слабких позицій; пошук сфер, де можливо знайти лідируючі позиції, визначення конкурентних переваг	Стратегія захисту позицій: концентрація уваги на підтриманні конкурентних переваг; великі інвестиції, розширення виробництва
Середня	Стратегія збору урожаю: пошук можливостей збільшення ринкової частки без великого ризику; зменшення інвестування	Стратегія вибіркового розвитку: пошук шляхів отримання конкурентних переваг; інвестування у ті сегменти, де прибутковість висока, а ризик малий	Стратегія розвитку: інвестування найприбутковіших сегментів, підвищення прибутку шляхом економії на масштабах виробництва	Стратегія захисту позицій: концентрація уваги на підтриманні конкурентних переваг
Помірна	Обмежене розширення діяльності, забезпечується за рахунок пошуку шляхів розширення діяльності, не пов'язаної з високим ризиком, при цьому слід мінімізувати інвестиції і раціоналізувати всі виробничозабудовні операції	Забезпечення вибіркового зростання шляхом: спеціалізації на основі сильних сторін діяльності; пошуку шляхів подолання слабких сторін діяльності	Захист існуючих програм ринкової діяльності; концентрація інвестицій в сегменти, де прибутковість є високою, а ризик відносно низьким	Збереження позиції перефокусування діяльності шляхом перенесення акценту на заробляння поточних грошей; концентрації на привабливих сегментах; захисту сильних сторін діяльності
Низька	Необхідність зниження постійних витрат, уникаючи при цьому інвестування, припинення виробництва у разі потрапляння в зону збитків	Стратегія збору урожаю: короткострокові перспективи; мінімальні вкладання, вихід з ринку, якщо відсутнє прийнятне зростання об'єму продажів	Головний акцент робиться на зариблення грошей шляхом: захисту позицій на найбільш прибуткових сегментах; модернізації продуктової лінії; мінімізації інвестицій	Стратегія вибіркового розвитку: захист ринкової частки; концентрація на привабливих сегментах, короткострокові перспективи

До зони помірного рівня інвестиційного забезпечення потрапляють рентабельні підприємства, які мають недостатньо стійке фінансове забезпечення. Їх прибутковість є результатом позитивного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Такі підприємства, як правило, є основними кандидатами на коригування інвестиційної привабливості та рівня їх фінансового забезпечення. Покращення фінансової стійкості знизить ступінь їх залежності від кредиторів і інвесторів. Підвищення ліквідності (платоспроможності) дасть можливість підприємствам погасити короткострокову заборгованість своїми швидко реалізованими активами.

Підприємства, що потрапили до зони середнього рівня інвестиційного забезпечення є фінансово забезпеченими, вміють ефективно управляти своїми ресурсами. Зона високого рівня інвестиційного забезпечення у пропонованій нами матриці містить найбільш фінансово забезпечені підприємства, які вміло використовують позитивний вплив зовнішніх та внутрішніх факторів для отримання високих економічних результатів своєї діяльності.

5. Висновки

Апробація методичного підходу до оцінки рівня інвестиційного забезпечення машинобудівних підприємств дозволить отримати такі результати:

- 1) на підставі комплексного оцінювання рівня інвестиційного забезпечення машинобудівних підприємств, за допомогою матриці можливо графічно виявити, які підприємства є найбільш інвестиційно привабливими;
- 2) виявити вузькі місця, тобто підприємства, які уповільнюють темпи ефективності підприємств машинобудування Одещини;
- 3) з'ясувати причини, за якими ці підприємства не можуть забезпечити ефективну роботу і отримувати запланований прибуток, а саме: відсутність гнучких та нових технологій, низька вірогідність комерційного успіху розробляємих проектів, відсутність можливості вивільнення засобів з руху балансу; відсутність між засобами, витраченими на маркетинг і якістю продукції; неякісний менеджмент [10].

Запропонована матриця може використовуватись для оцінювання рівня інвестиційного забезпечення підприємств не лише машинобудівної галузі, а і для інших галузей промисловості. Необхідно також враховувати специфіку діяльності для оцінювання інвестиційної діяльності, а саме регіональної привабливості, привабливості галузі, оцінювання внутрішніх ресурсів підприємства на даний момент та їх фінансове забезпечення.

З метою визначення шляхів підвищення ефективності інвестиційного забезпечення промислового підприємства запропонована логіко-структурна схема концепції управління ним, у межах якої інвестиційну привабливість підприємства необхідно розглядати як основу інвестиційного забезпечення підприємства та базу для обгрун-

тування напрямків підвищення його в майбутньому за умов виявлення та ефективного використання резервів його складових.

Література

1. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Майорова. — К.: ЦУЛ, 2003. — 376 с.
2. Пересада, А. А. Управління інвестиційним процесом [Текст] / А. А. Пересада. — К.: Лібра, 2002. — 472 с.
3. Щукін, Б. М. Інвестування [Текст]: курс лекцій / Б. М. Щукін. — К.: МАУП, 2004. — 216 с.
4. Шевцова, Я. А. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Я. А. Шевцова; [Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля]. — Л., 2003. — 20 с.
5. Капітанець, Ю. О. Інвестиційне забезпечення фермерських господарств [Текст] / Ю. О. Капітанець // Інноваційна економіка. — 2010. — № 5. — С. 144–151.
6. Самойлова, Т. А. Інвестиції капіталу та інвестиційний клімат в Україні [Текст] / Т. А. Самойлова // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 1. — С. 100–109.
7. Геєць, В. М. Зведений прогноз науково-технологічного та інноваційного розвитку України на найближчі 5 років та наступне десятиліття [Текст] / В. М. Геєць, В. П. Александрова, М. І. Скрипниченко, Л. І. Федулова, А. Г. Наумовець та ін. — К.: Фенікс, 2007. — 152 с.
8. Гриньов, А. В. Управління інноваційним розвитком промислових підприємств у глобальному середовищі [Текст] / А. В. Гриньов, Т. В. Деділова. — Х.: ХНАДУ, 2008. — 148 с.
9. Янковой, А. Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA [Текст] / А. Г. Янковой. — О.: Оптимум, 2002. — 325 с.
10. Бельтюков, Є. А. Комплексна оцінка інвестиційного забезпечення промислових підприємств [Текст] / Є. А. Бельтюков, А. А. Діскіна. — О.: Інтерпрінт, 2013. — 204 с.

РАЗРАБОТКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Предложенная логико-структурная схема концепции управления инвестиционным обеспечением промышленного предприятия, которая учитывает положение предприятия во внешней и внутренней средах и повышения эффективности его функционирования. Использование комплексного подхода к оценке уровня инвестиционного обеспечения промышленного предприятия дает возможность определить позицию, которую оно занимает на конкурентном рынке и, следовательно, дает сформировать необходимую для потенциального инвестора информацию о предприятии.

Ключевые слова: инвестиционное обеспечение предприятия, управления инвестиционным обеспечением предприятия, оценка уровня инвестиционного обеспечения.

Діскіна Анастасія Аркадіївна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки підприємства, Одеський національний політехнічний університет, Україна, e-mail: nasya-84@inbox.ru.

Дыскина Анастасия Аркадьевна, кандидат экономических наук, доцент, кафедра экономики предприятия, Одесский национальный политехнический университет, Украина.

Dyskina Anastasiia, Odessa National Polytechnic University, Ukraine, e-mail: nasya-84@inbox.ru